

**Nová právna úprava v oblasti prevencie ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu účinná od 15.03.2018
(novela zákona č. 297/2008 Z.z.)**

Dňa 15.03.2018 nadobudol účinnosť zákon č. 52/2018 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 297/2008 Z.z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „AML zákon“). Hlavným cieľom novely AML zákona bolo:

- transponovať smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES (ďalej len „IV. AML Smernica“)
- implementovať nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/847 zo dňa 20. mája 2015 o údajoch sprevádzajúcich prevody finančných prostriedkov,
- zohľadniť odporúčania výboru Moneyval Rady Európy z jeho štvrtej hodnotiacej návštevy Slovenskej republiky, ako aj revidované odporúčania FATF (Finančný akčný výbor skupiny G7) z februára 2012 a
- reagovať na požiadavky vyplývajúce z praktického uplatňovania zákona.

Zámerom novely AML zákona bolo predovšetkým upraviť základné požiadavky tzv. „hlbkovej kontroly klienta“ (customer due diligence) a „zvýšenej hlbkovej kontroly klienta“ (enhanced customer due diligence), to znamená podmienky vykonávania starostlivosti vo vzťahu ku klientovi (základnej, zjednodušenej a zvýšenej).

Navrhované systémové zmeny možno stručne zhrnúť do nasledovných bodov:

1 Úprava rozsahu pôsobnosti zákona vo vzťahu k povinných osobám

Za povinnú osobu sa podľa novej právnej úpravy považuje poisťovňa vykonávajúca poisťovaciu činnosť iba v životnom poistení, to znamená z pôsobnosti zákona sa vylúčilo vykonávanie činností v neživotnom poistení. Rovnaká úprava zákona je ustanovená aj vo vzťahu k finančnému agentovi a finančnému poradcovi (§ 5 ods. 1 písm. b) bod 6, 8 AML zákona).

S poukazom na účel Exekučného poriadku sa stanovilo, že súdny exekútor má postavenie povinnej osoby iba pri predaji nehnuteľnosti, hnutelnej veci alebo podniku a pri prijímaní peňazí, listín a iných hnutelných vecí do úschovy v súvislosti s výkonom exekúcie (§ 5 ods. 1 písm. f) AML zákona).

Nová právna úprava sprecizovala ustanovenie § 5 ods. 1 písm. j) AML zákona vo vzťahu k notárom a advokátom, ktorí sa považujú za povinné osoby aj v prípade, ak poskytnú klientovi právnu službu, ktorá sa týka akejkoľvek finančnej operácie alebo iného konania, ktoré smeruje k pohybu finančných prostriedkov alebo ho priamo vyvolá, pri činnostiach uvedených v bodoch 1 až 4.

S ohľadom na riziká, ktoré predstavujú hotovostné platby sa znížil limit potrebný pre zaradenie podnikateľského subjektu medzi povinné osoby pri obchodoch v hotovosti z pôvodných 15 000 eur na 10 000 eur (§ 5 ods. 3 AML zákona).

2 Princíp založený na hodnotení rizík

V systéme ochrany pred legalizáciou a financovaním terorizmu sa zohľadnil princíp hodnotenia rizík legalizácie a financovania terorizmu nielen na úrovni povinných osôb, ale aj na úrovni Slovenskej republiky. Ustanovuje povinnosť FSJ vypracúvať národné hodnotenie rizík legalizácie a financovania terorizmu, na základe ktorého bude prijímať vhodné opatrenia k zníženiu týchto rizík.

Povinné osoby budú musieť pri hodnotení rizík legalizácie a financovania terorizmu zohľadňovať vlastné faktory rizika vrátane tých, ktoré súvisia s ich klientmi, krajinami alebo geografickými oblasťami, produktmi, službami, obchodmi alebo distribučnými kanálmi a musia zodpovedať povahe a veľkosti povinnej osoby. Takisto povinná osoba musí zohľadňovať rizikové faktory uvedené v prílohe č. 2, ako aj výsledky národného hodnotenia rizík, to znamená, v prípade identifikovania určitého rizikového faktoru (z hľadiska geografického, produktu, služieb, transakcie, klienta alebo distribučného kanála), tento musí povinná osoba zohľadniť pri posudzovaní rizík a následne upraviť rozsah svojich opatrení vykonávania starostlivosti vo vzťahu ku klientovi tak, aby primeraný riziku legalizácie alebo financovania terorizmu (§ 10 ods. 4, § 20a, § 26a AML zákona).

3 Zmeny v opatreniach starostlivosti vo vzťahu ku klientovi

Povinnosť zisťovať konečného užívateľa výhod a to, či nie je klient politicky exponovanou osobou (PEP) sa zmenila na obligatórnu, rovnako sa ustanovila povinnosť zisťovať a zaznamenávať, či klient nie je osobou, voči ktorej sú vykonávané medzinárodné sankcie podľa zákona o vykonávaní medzinárodných sankcií. Pri identifikácii konečného užívateľa výhod sa povinná osoba nesmie spoliehať výlučne na údaje získané z registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (§ 10 ods. 1 písm. b), d) AML zákona).

Takisto sa stanovila povinnosť vykonávať základnú starostlivosť pri obchode v hotovosti najmenej 10 000 eur a v prípadoch hazardných hier v hodnote najmenej 2 000 eur. Zároveň sa zmenila hodnota stanovená pri povinnosti vykonať identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie z pôvodných 2 000 eur na 1 000 eur (§ 5 ods. 3, § 10 ods. 2 písm. b), e), § 10 ods. 3 AML zákona).

Upravili sa výnimky zo starostlivosti vo vzťahu ku klientovi v súvislosti s elektronickými peniazmi a pri platobných službách poskytovaných prostredníctvom verejnej elektronickej komunikačnej siete bez využitia elektronických peňazí (§ 11a AML zákona).

Prísnejšie opatrenia budú musieť povinné osoby vykonávať v rámci zvýšenej starostlivosti aj vo vzťahu ku klientom, ktorí zastávajú alebo zastávali významné verejné funkcie nielen v zahraničí, ale aj na území SR, pričom dochádza v tomto smere k zmene pojmu politicky exponovanej osoby (§ 6 AML zákona). Pri obchodnom vzťahu s politicky exponovanou osobou je povinná osoba povinná vykonávať opatrenia zvýšenej starostlivosti po dobu výkonu významnej verejnej funkcie a najmenej 12 mesiacov od skončenia tejto funkcie, najneskôr však dovtedy, kým povinná osoba na základe hodnotenia rizík u tohto klienta nevytlúči riziko vzťahujúce sa k politicky exponovanej osobe (§ 12 ods. 1, 2 písm. c), ods. 3 AML zákona).

Zvýšenú starostlivosť povinná osoba vykoná obligatórne aj pri obchode alebo obchodnom vzťahu s osobou usadenou v krajine, ktorú Európska komisia určí vykonávacím predpisom za (§ 12 ods. 1 AML zákona).

Oproti prechádzajúcej úprave bude povinná osoba povinná postupovať podľa § 15 aj v prípade, keď klient odmietne poskytnúť informácie o pôvode finančných prostriedkov alebo majetku (ak ich v závislosti od rizika legalizácie a financovania terorizmu bude povinná zisťovať; v prípade obchodného vzťahu s PEP obligatórne).

Povinná osoba je povinná upozorniť klienta, že je povinná spracúvať jeho osobné údaje na účely predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Povinná osoba je povinná vo svojich pobočkách alebo v dcérskych spoločnostiach vykonávať opatrenia starostlivosti vo vzťahu ku klientovi v súlade s požiadavkami práva Európskej únie, ako aj uplatňovať skupinové stratégie a postupy zamerané proti legalizácii a financovaniu terorizmu vrátane postupov pre výmenu informácií v rámci skupiny (§ 20a, § 21 ods. 3 až 5 AML zákona).

4 Zreteľnejšie a prístupnejšie informácie o konečnom užívateľovi výhod

Významnou zmenou je takisto zavedenie povinnosti právnických osôb identifikovať konečného užívateľa výhod a v listinnej podobe viesť priebežne jeho aktuálne identifikačné údaje a tieto uchovávať počas piatich rokov od zániku postavenia konečného užívateľa výhod a na požiadanie príslušných orgánov a povinných osôb im tieto údaje v určenej lehote poskytnúť. Definícia konečného užívateľa výhod bola zmenená zákonom o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 6a, § 10a AML zákona).

Takisto sa novelizovali zákony ustanovujúce režim vzniku vybraných právnických osôb (neinvestičných fondov, neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, nadácií a podnikateľských subjektov) a podmienkou zápisu je aj poskytnutie údajov o konečnom užívateľovi výhod. Registre, v ktorých sa tieto údaje budú zapisovať, slúžia ako zdrojové registre pre register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci vedený podľa zákona č. 272/2015 Z. z., ktorý sa súčasne tiež novelizoval.

5 Sankcie za správne delikty

V súlade s článkom 58 až 60 IV. AML Smernice sa upravujú podmienky ukladania pokút za správne delikty tak, aby tieto boli účinné, primerané a odradzujúce, zmena sa premietla vo výške pokút, kde v prípade porušenia AML zákona FSJ môže uložiť povinnej osobe pokutu až do 1 000 000 eur, resp. 5 000 000 eur, ak ide o banku alebo finančnú inštitúciu. Zavádzajú sa dva nové druhy sankcií, a to sankcia zverejnenia rozhodnutia o správnom delikte a sankcia uloženia povinnosti zdržať sa protiprávneho konania alebo odstrániť zistené nedostatky v prípadoch, kedy to reálne prichádza do úvahy (napr. dopracovanie programu vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii a financovaniu terorizmu v prípade, ak neobsahuje obligatórne náležitosti v zmysle § 20 AML zákona).

Záver

Povinné osoby budú musieť premietnuť navrhované zmeny do obchodných vzťahov so súčasnými klientmi, ako aj zohľadniť ich pri uzatváraní obchodných vzťahov s novými klientmi. Vzhľadom na mnoho rôznych typov povinných osôb a rozdielnu povahu obchodných vzťahov, zákon v prechodných ustanoveniach nestanovuje pre povinné osoby konkrétny termín, dokedy musí povinná osoba musí opätovne vykonať úkony starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, a to najmä z dôvodu, že pri niektorých obchodných vzťahoch povinná osoba je s klientom takmer v každodennom kontakte, u iných naopak nie sú v kontakte dlhšie

časové obdobie. Predpokladá sa, že povinné osoby uvedenú povinnosť splnia v priebehu bežného styku s klientom podľa § 10 ods. 1 písm. g) v rozumne zdôvodniteľnom časovom období práve vzhľadom k typu obchodného vzťahu.

Povinná osoba je povinná vypracovať program vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii a financovaniu terorizmu v súlade s § 20 AML zákona do 15. mája 2018, ktorý je povinný schváliť štatutárny orgán povinnej osoby.

Novovznikajúce vybrané právnické osoby sú povinné poskytovať údaje o konečnom užívateľovi výhod príslušnému registru od 01. novembra 2018. Pre už zaregistrované vybrané právnické osoby je stanovená povinnosť zapísať údaje o konečnom užívateľovi výhod do 31. decembra 2019.